

Bakom den ekonomiska oron

(Suzi Weissman intervjuar Robert Brenner)

[Ur [International Viewpoint](#), 11 maj 2019. Ursprungligen publicerad i [Against the Current](#). Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

(Den 10 februari 2019 gjorde Suzi Weissman en intervju med Robert Brenner för programmet "Under ytan" på KPFFK i Los Angeles,¹ som publicerades i hennes podcast *Jacobin Radio*, 12 februari 2019.² Utskriften har redigerats inför publiceringen – IVP:s kommentar.)

Suzi Weissman: Välkommen till *Jacobin Radio*. Idag ska vi tala om läget i ekonomin. Jag har bjudit in Robert Brenner igen för en timmes samtal om politik och ekonomi – ytterst förvirrade frågor om man läser affärssidorna och hör politiker skryta om rekordlåg arbetslöshet, stigande löner och att aktiemarknaden har hämtat sig.

Ändå har Fed [amerikanska centralbanken] stoppat stigande räntor, lönerna stagnerar, otrygghet och osäkerhet är normen – och lärare strejkar för att tvinga delstater att sluta med underinvesteringar och rädda den offentliga utbildningen.

Så hur är det egentligen? Låt oss börja med aktiemarknaden. Att säga att den är oerhört ombytlig är en enorm underdrift, och samtidigt är Feds räntepolitik i sig själv väldigt ombytlig. Så vad är det som händer?

Robert Brenner: Det är verkligen ingen vacker historia. Från och med den stora recessionen 2008-2009 har Fed upprätthållit en politik med superlåga räntor – i själva verket noll eller negativa räntor. Om man tar hänsyn till prisökningarna har räntan varit noll eller under noll nästan hela tiden.

Låga räntor var regeringens viktigaste verktyg för att återställa ordningen på marknaden och stabilisera ekonomin i kölvattnet till finansmarknadens krasch och den ekonomiska inbromsningen.

Förr var det sunt förnuft att få ökad efterfrågan direkt, genom underfinansiering, med hjälp av massor av statliga utgifter. Men nu är vi en ny era där det inte längre är politiskt möjligt.

Med samma stabilitetsmål införde Fed så kallade "kvantitativa lättnader"* som krävde att Fed köpte upp enorma mängder finanstillgångar med målet att hålla upp priset på dem och indirekt hålla nere lånekostnaderna.

Resultatet blev att det skapades en helt galen tillgångsprisbubbla – i själva verket uppstod tillgångsprisbubblor överallt, från konst till råvaror, till fastigheter, och framförallt på aktiemarknaden. Jag tror alla vet det eftersom det stått på tidningarnas framsidor i nästan ett decennium nu.

S&P:s sammansatta index steg från omkring 1.000 år 2009, till en bottennivå i efterdyningarna till kraschen, till som högst nästan 2.900 i december förra året, nästan en tredubbling under denna period.

1 ["Beneath the Surface"](#), 10 februari 2019.

2 [Jacobin Radio](#), 12 februari 2019.

* Kvantitativ lättnad är en okonventionell metod med vilken centralbanker stimulerar den nationella ekonomin. Metoden innebär i praktiken att en centralbank köper upp obligationer från stater eller från privata företag. När efterfrågan på obligationerna ökar, blir räntan som köparen kompenseras med lägre – Wikipedia.

Resultatet blev att nästan alla som hade råd att investera i aktier förvandlades till framgångsrika investerare, finansgenier. De lånade till löjligt låg ränta som garanterades av Fed, och behöll sina pengar under marknadens upp- och nedgångar. Folk i den här publiken känner nog en del sådana personer, men alltför få av dem är faktiskt sådana personer.

Men efter nästan ett decennium med denna politik, som utöver allt annat den gjorde var utformad för att göra de rika rikare, är ursäkten att stabilisera ekonomin ganska genomskinlig – speciellt som regeringen och affärspressen alltmer högröstat tillkännager att den officiella arbetslösheten hade blivit rekordlåg, och ekonomin upplevde full, till och med överfull sysselsättning.

Man var överens om att det i så fall snart skulle bli skenande löneökningar, och i sin tur okontrollerbara prisökningar. Dittills såg lönestagnation samtidigt med full sysselsättning ut som en mystisk paradox. Så Fed upplevde ett enormt tryck för att återgå till det normala för att avstyra en löne-driven inflation innan den gick överstyr.

Stiger och faller

Så Fed började sakta men säkert höja räntan. Samtidigt började den vända på sin politik av kvantitativa lättnader och började sälja tillgångar istället för att köpa, och pressade åter ner priset på finanstillgångar – vilket innebar att aktiemarknaden pressades ner istället för upp.

Efter att Fed i december 2018 hade sagt att den skulle fortsätta med denna politik föll aktiepriserna mer än någon tidigare månad i mannaminne, om inte i historien. Vartefter månaden fortsatte blev det dagliga fallet allt större, och det såg ut som om det skulle bli en total kollaps.

Skulle Fed vidmakthålla sin politik att sakta men säkert strama åt valutapolitiken? Det var den fråga som alla ställde. Till sist svek modet Fed och den avbröt sin politik att långsamt öka räntorna och sälja finanstillgångar. Voilá! En ny helomvändning, och aktiemarknaden har redan nästan kompen-serat sig för den senaste tidens försvagning.

SW: Hur är det möjligt? Alla som tittade på i december trodde att det skulle bli ett nytt fritt fall för aktiemarknaden och ekonomin, som 2008-2009. Hur kunde omständigheterna förändras så mycket på en månad för att först förklara det nya raset, och sedan det som folk nu skryter om som ett nytt uppsving?

RB: Jag tror att det pågår två nära sammanhängande saker här. För det första har Fed och många andra trott att ekonomin är mycket starkare än den egentligen är.

I synnerhet tror Fed och andra i regeringen att de ser en ansträngd arbetsmarknad framför sig. Med så väldigt låga officiella arbetslöshetssiffror har de trott att det är på väg att bryta ut skenande löneökningar och skenande inflation. Av det drar de slutsatsen att de måste höja räntan för att avbryta denna utveckling innan den börjar.

Men i själva verket är arbetsmarknaden mycket svagare än man allmänt tror. När Fed framhärdat i att höja räntan inför det som egentligen är en svag ekonomi, så riskerar det att orsaka en krasch och en ekonomisk kris.

Det är det vi har sett på senare tid: Fed vidhåller sin åtstramning, aktiemarknaden går ner och plötsligt har ekonomin svåra problem, som man skulle se om man läser *Financial Times* varje dag.

För det andra, och relaterat till detta, tror Fed och andra att aktiemarknadens rekordhöga uppgång när det kommer till kritan grundar sig på en stark verklig ekonomi. Men i själva verket har den verkliga ekonomin varit otroligt svag över hela linjen – de viktigaste trenderna i ekonomin har varit historiskt, exempellöst dåliga.

Aktiemarknadens uppgång baseras inte på en stark grund, istället är dess grundval bara Feds ultralåga räntor. Så när Fed höjer räntan, som den just gjorde, så göder den aktiemarknaden och förstör i sin tur den lilla tillväxt som den verkliga ekonomin har kunnat ge.

Kort sagt behöver aktiemarknaden samma konstgjorda ”bubbeekonomi” som Alan Greenspan införde på 1980-talet, hans efterträdare Ben Bernanke fortsatte och som än idag fortsätter under Jerome Powell.

En närmare titt på sysselsättningen

Hur är det med arbetsmarknaden? Ingen kan förneka att vi har sett hur arbeten skapas månad efter månad. Det har, åtminstone enligt regeringens siffror, lett till full sysselsättning och förment en utmärkt ekonomi. Men vilka är de faktiska bevisen, det aktuella läget för jobb och arbetsmarknad?

Enligt arbetsmarknadsdepartementet och Fed är arbetslösheten under 4%, vilket i sanning skulle vara superlågt – om arbetslöshetsnivån som regeringen mäter idag betyder samma sak som den gjorde förr. En nivå på under 4% skulle tyda på en superstark ekonomi, en ytterst ansträngd arbetsmarknad, och vi skulle förvisso ha väntat oss mycket snabbt stigande löner och en accelererande inflation.

Men hur ser verkligheten ut? Den officiella arbetslösheten, som folk känner till, mäter den procent av arbetsstyrkan som är arbetslös – men så som regeringen mäter den, består arbetsstyrkan bara av personer som antingen har jobb eller söker arbete.

Den centrala punkten är att den *inte* omfattar personer som har slutat söka arbete för att de har blivit avskräckta och således lämnat arbetsmarknaden. När de lämnade den upphörde de att vara arbetslösa.

Nivån på deltagandet på arbetsmarknaden – den andel av hela befolkningen mellan 18 och 64 år som är anställda eller söker arbete – minskade kraftigt när krisen slog till, och har fortfarande långt ifrån återgått till den dåvarande nivån, 2007.

Uttryckt annorlunda är andelen anställda av den arbetsföra befolkningen fortfarande långt ifrån den nivå som fanns före kraschen. 2007 var procentsiffran omkring 63%, men efter alla dessa månader då arbeten har skapats, ligger siffran än idag 2-3% under den nivån. Så det är knappast full sysselsättning, även om det ser ut som det.

Slutsatsen är att det inte är något konstigt med stagnerande löner. Efterfrågan på jobb har ännu inte nått till vad den var i förhållande till utbudet av jobb. Arbetsmarknaden är fortfarande inte så ansträngd, så trycket från lönerna är inte alls så högt.

Det är dessutom lika viktigt – och det är en mycket viktig sak – att man inte bara kan titta på antalet anställda, det antal som har varit sysselsatta, utan vilken sorts jobb de får. Och om man, som vi troligen har, har en publik som under det senaste årtiondet har passerat denna arbetsmarknad, så är

de tvungna att ta mycket sämre jobb än innan krisen slog till.

Att varje arbetarjobb ger mindre betalt än vad de tidigare gjorde, gör det mer förståeligt att det inte fanns skäl att förvänta sig skenande löner och skenande inflation.

När Fed följde den traditionella politiken att höja räntan som svar på vad de tror är en stark arbetsmarknad, så agerade de under ett helt felaktigt antagande. Det borde inte vara någon överraskning att det så småningom rubbar både finansmarknaderna och den underliggande ekonomin.

Ekonomin och valet 2016

SW: Trump hävdar att ”läget i ekonomin är starkt”, och Demokraterna misstycker inte. De förnekar bara att Trump är ansvarig för det. Både Demokraterna och Republikanerna försöker ta åt sig äran. Har båda fel?

RB: Det är verkligen en avgörande punkt, inte bara ekonomiskt utan också politiskt. Påståendena om en stark ekonomi är, och ska vara, väldigt genomskinliga. Vad hände trots allt under 2016?

Trumps högerrådgivare, Bannon och Mercer, insåg att ekonomin var svag, att folk inte hittade arbete eller bara fick skräppjobb. Det utgjorde utgångspunkten, i själva verket den yttersta grunden, för Trumps så kallade populistiska presidentkampanj och för hans seger.

Jag ska inte vidareutveckla det – jag talade om det i din show – men jag kan inte låta bli att öppet uttrycka det faktum att ekonomin har försvagats under nästan ett halvt sekel, fränsett i de bubblor där den på ett konstgjort sätt drevs på av den stora uppgången för aktiemarknaden på 1990-talet och den olycksaliga prisuppgången på bostäder mellan 2002 och 2007.

För det första: som de flesta av oss vet nu är inte lönerna så mycket högre än de var i slutet av 1970-talet. En hel generation har upplevt lönestagnation – och det har blivit ännu värre sedan den stora depressionen.

För det andra: hur är det med kapitalackumulationen, alltså investeringarna, den kapitalistiska ekonomins drivkraft? Perioden mellan slutet av Andra världskriget till omkring 1973 är känd som efterkrigsboomen, och det var faktiskt en ytterst expansiv period över hela linjen. Men den expansionen slutade på 1970-talet.

Sedan dess har tillväxten av fabriker och utrustning i den privata sektorn minskat stadigt, decennium efter decennium, affärscykel efter affärscykel, och har sedan den stora recessionen nått ett bottenläge. På 1990-talet hade tillväxten av fabriker och utrustning redan minskat till hälften av vad den var under efterkrigsboomen.

För det tredje: allra mest talande är arbetsproduktiviteten, det som ekonomer av goda skäl fokuserar på – eftersom det är det bästa måttet på hur mycket folk har råd med, med hänsyn till deras produktionskostnader. Hög arbetsproduktivitet tillåter att ett motsvarande högre överskott är tillgängligt för investeringar.

Sedan 1970-talet har arbetsproduktivitetsens tillväxt häpnadsväckande nog varit den lägsta på ett århundrade. Om vi jämför arbetsproduktivitetsens tillväxt från 1970-talet fram till idag, så ser vi att den är signifikant lägre än perioden 1920-1948, då den stora depressionen ägde rum.

Ett annat sätt att titta på detta är att arbetsproduktivitets tillväxt under perioden från 1973 till idag har stagnerat till omkring 1,5% per år, om vi utelämnar bubbelåren 1995-2007.

Aktiepriser och stagnerande profiter

SW: Hur förklarar vi en skenande aktiemarknad om arbetsmarknaden inte är ansträngd och den verkliga ekonomin har varit svag?

RB: Det är helt i linje med alla andra saker vi har noterat om ekonomin. Om vi tittar utanför finanssektorn – eftersom den inte är någon särskilt bra sektor för att förstå hur profiter görs direkt – i den privata sektorn minus finanser, har profiterna under de senaste 4-5 åren, och faktiskt ända sedan 2012, legat ganska stilla.

Utanför finanssektorn uppgick profiterna 2012 till 1,5 biljoner dollar, och 2017 var de bara omkring 1,6 biljoner dollar. De har under hela den mellanliggande perioden fluktuerat i det intervallet. Så det har knappt skett någon ökning. Profiterna har stagnerat medan aktiepriserna har rusat i höjden, vilket har lett till att aktiepriserna helt har förlorat kontakten med de bakomliggande värdena hos de företag de representerar.

Den berömde ekonomen Robert Schiller har i sina beräkningar visat att kvoten mellan priser och profiter är högre idag än den har varit någon gång tidigare i den dokumenterade historien, utom för två intressanta år – 1929, året för den stora kraschen för aktiemarknaden som ledde till den stora depressionen, och 1999-2000, som ledde direkt till den berömda högteknologikraschen 2000-2001.

Det som gör att aktiemarknaden lyfter, och de rika blir superrika, är Feds stimulanspolitik under bubbelekonomin: låga räntor och de uppköp av finanstillgångar som vi kallar kvantitativa lättnader. Men den har inte lyckats driva upp något annat, i synnerhet inte den produktiva ekonomin. Inte att undra på att aktiemarknaden gick i spinn så fort Fed klagade att den menade allvar med att strama åt penningpolitiken, och sedan återhämtade sig när de ändrade sig igen.

SW: Hur förklarar vi denna bisarrt svaga ekonomi, där de rika har stulit som banditer? Du har ofta sagt att det är på grund av otillräcklig efterfrågan, och att det är på grund av otillräcklig efterfrågan som kapitalisterna inte investerar och anställer mer, varför de inte spenderar mer pengar, varför de i själva verket fortfarande lägger pengar på hög. För att underbygga denna fråga om otillräcklig efterfrågan har du hävdat att svaret är problemet med överkapacitet i världsskala.

RB: Jag ska börja med svagheten och försöka övergå till denna ganska märkliga ekonomi som nu har uppstått. Det har blivit en allt intensivare konkurrens i världsskala, från Tyskland, Japan och de Östasiatiska nyligen industrialiserade länder (NIC), de Östasiatiska tigrarna och framförallt jätten Kina.

Varje ny våg av tillverkare producerar allt billigare än de som kom före, eftersom var och en i tur och ordning får allt billigare arbetskraft men också kan härma sina föregångares teknologi. Så det som har överväldigat inte bara den amerikanska ekonomin, utan också världsekonomin, är att tillverkningssektorns produktion ökar överallt, men utan något samband med marknaden.

Det har inneburit att det överallt har blivit allt svårare att investera i nya fabriker och utrustning, anställa arbetskraft och sälja på världsmarknaden och faktiskt göra profit medan man gör det. Det är inte en utveckling som bara har varit begränsad till USA och till Europa och Japan, utan den har

också överväldigat Kina självt, som lider av samma svårigheter med överinvesteringar som leder till överkapacitet.

Det är profitkvotens fall som knyter samman överkapacitet och minskande eller otillräcklig efterfrågan. Låg lönsamhet gör att företagen har mindre överskott att investera, och mindre motivering att göra det. De måste minska sina kostnader för att fortsätta vara konkurrenskraftiga, så de pressar ner lönerna. Regeringarna hjälper till genom att minska offentliga tjänster så att företagets skatter kan sänkas.

Så vi har en kombination av lägre efterfrågan på investeringsvaror (fabriker och utrustning), på konsumtionsvaror och på offentliga tjänster – ett problem med minskande efterfrågan överallt, den omedelbara orsaken till den ekonomiska inbromsningen.

Lika relevant är att företag med tiden kom att inse, att även om det på kort sikt ser ut som om de kan göra profiter, så är det troligt att de på lång sikt kommer att förlora om de tar hänsyn till hur saker och ting har utvecklats i världen, eftersom det kommer att komma en ny grupp producenter med lägre kostnader som hindrar dem från att förverkliga sina investeringar.

Amerikanska beslutsfattare stötte för första gången på detta problem på 1970-talet, och det träffade deras svaga punkt på ett sätt som de aldrig trodde skulle kunna ske. Den amerikanska tillverkningssektorn hade trots allt varit världsledande och ett mönster för världen ända sedan inbördeskriget, och i synnerhet sedan sekelskiftet 1900, och hade dominerat över sina konkurrenter ända till mitten av 1960-talet.

Men så hade man helt plötsligt denna intensifierade konkurrens som ledde till en minskad profitkvot, och regeringsmyndigheterna hade inget svar. Å ena sidan försökte de hjälpa de kapitalistiska producenterna genom att minska dollarns växelkurs, minska kostnaderna för att låna och införa åtgärder för att skydda handeln.

Samtidigt övergick de som vanligt till keynesianska budgetunderskott. Men trots deras hjälp på både ”tillgångssidan”, för att minska produktionskostnaderna i USA, och på efterfrågesidan – så hade profitkvoten i slutet av 1970-talet fortsatt att minska ännu mer, med totalt 50% i tillverkningssektorn.

Så när vi nådde fram till 1980 var hela efterkrigstidens liberala etablissemang, både republikaner och demokrater, demoraliserade. Den så kallade syntesen mellan nyklassicister och keynesianer hade misslyckats fullständigt, och de visste egentligen inte vad de skulle göra.

Det nya med nyliberalismen

SW: Du beskriver en ekonomi som verkar befinna sig i en aldrig tidigare skådad återvändsgränd. Hur kom kapitalistklassen ur den?

RB: I denna exempellöst svåra belägenhet – det du helt riktigt kallade en aldrig tidigare skådad återvändsgränd – letade regeringens beslutsfattare, politiker, kapitalister och de rika efter något nytt.

Till sist kom de på något nytt som verkligen gjorde det möjligt för dem att komma förbi den bakomliggande återvändsgränden – även om det fortfarande inte är helt klart hur det gick till. Under 1980-talet uppstod en helt ny politiskt ekonomisk struktur.

Nästan alla har märkt det, och de har kallat den nya strukturen för ”nyliberalism”, och jag tycker att det är okej. Men det är i en del grundläggande avseenden vilseledande.

För det första talar de flesta om åtstramningar, ett skoningslöst angrepp på arbetarna, som en central del av nyliberalismen. Det är förståeligt, men det är inget särskilt nytt eller speciellt med åtstramningar och angrepp på arbetarnas löner och villkor som ett svar på minskande lönsamhet.

Det behövs inget nytt system, nyliberalism, för att få det. Varje kapitalistisk generation har gjort det när de har ställts inför minskande profiter. Så åtstramningar har varit ett centralt faktum i vår värld, vår ekonomi, under hela denna period, men det definierar inte en ny period.

För det andra, och det tycker jag är mycket mer tillämpligt, har folk när de talar om nyliberalismen talat om att ekonomin har befriats från all sorts grundläggande regleringar eller regeringskontroll – i själva verket att alla tänkbara områden har öppnats upp för intensivare konkurrens.

Det är särskilt tydligt när vi tittar på hur världshandeln och världens investeringar har öppnats upp för internationell konkurrens. Vi kallar det globalisering. Och jag tror att det är mycket värdefullt att konstatera det som ett nytt, eller relativt nytt, drag hos perioden från slutet av 1970-talet och början av 1980-talet.

Men det finns ett verkligt problem med att bara koncentrera sig på friare marknader och ökad konkurrens som nyliberalismens kärna. Enligt min åsikt går en ännu centralare utveckling i den politiska ekonomins nya struktur i viss mening i en helt annan riktning än mot friare marknader och intensivare konkurrens.

Den nya tendensen inom de flesta elitskikten i finansvärlden, bland chefer i icke finansföretag, och de politiska partiernas högsta ledningar, är att med hjälp av politiska medel omfördela rikedomar uppåt till sig själva. Det avgörande här är motsatsen till konkurrenskraft: det är tillgången till speciella privilegier som direkt ger rikedomar tack vare politiska poster eller kontakter.

Så det har skapats en allians mellan de ledande kapitalister som styr företagen, de mycket rika och de politiska partier som kontrollerar regeringarna, som började som ett resonemangsäktenskap men snabbt blev en okrossbar kedja. Det handlade om att ta itu med problemet med låg avkastning på investeringar – svårigheten att göra profiter genom att bygga en ny fabrik och skaffa utrustning och nya arbetare och sedan sälja varorna som produceras på marknaden och tjäna en massa pengar.

Denna svårighet har, om ni så vill, lett till att man hoppar över det sätt att tjäna pengar som förfäderna till dagens kapitalister gjorde med hjälp av produktiva investeringar i lantbruk, fabriker, kontor. Istället har vi en hel rad nya institutioner och en ny politik som möjliggör en omfördelning uppåt av förmögenheter till ekonomins högsta skikt, dess absolut högsta skikt.

Så de här personerna måste inte gå igenom den komplicerade och riskabla processen att öka kakans storlek och få en del av den – göra profiter och samtidigt betala ut löner. De kan ta en genväg och helt enkelt tvinga rikedomarna uppåt till sig själva.

Det centrala här är politiken, som tillåter en omfördelning uppåt med hjälp av olika politiska medel. Vilka sätt finns det? Vi har inte tid att räkna upp allihop här men de viktigaste kanalerna är välkända.

För det första skattesänkningar. Varenda regering, republikansk eller demokratisk, från och med

Carter har genomfört enorma skattesänkningar.

Finansialiseringpolitiken

...

För det andra har vi sett att när regeringar alltmer har finansierat sig själva med hjälp av upplåning, så skapar rika människor sig enorma förmögenheter genom att helt enkelt köpa offentliga skulder och få räntor på dem – ett nästan idiotsäkert sätt att tjäna pengar. De köper offentliga skulder, och det är nästan säkert att de gör vinst på dem.

För det tredje har regeringarna slutat att driva igenom lagstiftningen mot monopol, och det har fått en särskilt ”positiv” effekt i de centrala delarna av dagens ekonomi, nämligen bland producenterna av högteknologi. Det är i grund och botten en ny sorts protektionism – genomdrivandet av så kallade immateriella rättigheter.

Tack vare starkare immateriella rättigheter kan företag till exempel få sina uppfinningar skyddade från konkurrens mycket längre än tidigare, eftersom patent varar mycket längre än de brukade. Det är bra att vara Apple.

För det fjärde är det privatiseringar, ta bara de verksamheter som regeringarna har drivit – sjukvård, utbildning, pensioner och så vidare – och bara överlämnade till kapitalisterna och de rika för att de ska göra privata vinster på dem.

Slutligen – och här ska jag korta ner en lång diskussion – har vi finanssektorns uppkomst, som utan tvekan är den viktigaste basen för den nya politiska ekonomins omfördelning av rikedomar uppåt med hjälp av politiska medel.

Här har vi den klassiska politiska alliansen mellan politiska partier och alla möjliga finansföretag, där finansföretagen får privilegier från politikerna och partierna i regeringen, och finansföretagen lämnar över pengar till politikerna och partierna som betalning för deras politiska kampanjer och gör de högsta politiska ledarna otroligt rika.

Så för att beskriva det mycket schematiskt, så avreglerar regeringarna viss ekonomisk verksamhet för att göra det möjligt för dem som går med först att göra superprofiter, gör sitt bästa för att skydda dessa aktiviteter för att begränsa konkurrensen, och när förlusterna sedan oundvikligen börjar öka organiserar de förväntade räddningsaktionerna.

Jag måste göra denna historia om finansialiseringen mycket kort, men jag vill verkligen komma till en central sida hos finansvärldens uppsving som på ett perfekt sätt exemplifierar den nya politiska ekonomin att tjäna pengar med hjälp av en politiskt driven omfördelning av rikedomar uppåt, och det gör att jag kan knyta an till ett stort tema i den första delen av vår diskussion.

Det är det vi kan kalla ”bubbeekonomi”: centralbankens sväng för att driva upp aktiemarknaden genom att på ett konstgjort sätt hålla nere räntorna. Bubbeekonomin möjliggjorde det snabbaste skapandet av ”välstånd” – givetvis inte verkligt välstånd, utan papper – ägarna av aktier investerar i dem och gör till slut pengar på dem, och gör sig förmögenheter mycket snabbare och mer fullständigt än de någonsin har kunnat göra när de tvingades gå igenom hela investeringsprocessen inom produktionen.

Denna bubbelekonomi är central för den nya omfördelningen av rikedomar uppåt och hjälper oss att klarare förstå Feds politik med enkla pengar som jag diskuterade tidigare.

Så hur bedömer vi de förtjänster som denna nya ekonomi med politiskt pådrivna omfördelning av rikedomar uppåt ger? Vi har nu Pikettys och Saez' epokgörande forskning som har gjort det möjligt för oss att nå processens kärna genom att utforska det de kallar höginkomsttagarna.

Deras resultat är nu ganska välkända, och utomordentligt avslöjande. Under efterkrigsboomen hade vi i själva verket minskande ojämlikhet och mycket begränsade inkomster som gick till kategorin höginkomsttagare. Under hela perioden från 1940-talet till 1970-talet fick inkomsttagarnas översta procent 9-10% av de totala inkomsterna, inte mer. Men under den korta perioden sedan 1980 har deras, det vill säga den högsta procentens, andel gått upp till 25%, medan de nedersta 80% knappast har gjort några framsteg.

Nu kan vi förhoppningsvis se den stora bilden. Å ena sidan investerar inte kapitalisterna och de väldigt rika så mycket och anställer inte så många arbetare. Det beror inte på att de inte skulle vilja det, utan på att de till skillnad från under efterkrigsboomen inte kan göra det på ett så lönsamt sätt.

Det finns begränsade möjligheter att faktiskt bli rik på att investera i fabriker och utrustning och mjukvara och anställa folk på det sätt som deras förfäder gjorde. Så det är förståeligt att vi å ena sidan har de lägsta investeringsnivåerna, den sämsta produktiviteten och den lägsta löneökningen, och å den andra aktiemarknadens uppgång.

Enligt min åsikt kan det inte bli tydligare vad som gör rika människor rikare – det är summan av de politiskt sponsrade fördelar som de politiska partier som kontrollerar regeringen har skaffat fram.

... och politikens finansialisering

SW: Så den nya ekonomi som vi har levt under i decennier är, som du just sa, bokstavligen helt igenom politisk. Frågan är då vad det innebär för samhället i sin helhet och inte bara för de 1%?

RB: Jag tycker att vi idag, och jag menar just nu, tydligt kan se hur detta sätt att betrakta saker och ting betalar sig. Allra mest slående har det – helt förståeligt – funnits ett minskat intresse från den härskande klassens, de rikas, eliternas, sida att längre se till att regeringarna skaffar fram de saker som staten klassiskt har tillhandahållit åt kapitalismen.

Kapitalisterna ville ha, och staten har ombesörjt, en hel rad tjänster som kapitalisterna inte så lätt kan tillhandahålla, och hela samhället, framförallt arbetarklassen, har sett till att kapitalisterna får dem: statligt tillhandahållande av infrastruktur, statligt stöd till utbildning, statligt stöd till sjukvård och socialhjälp.

Kapitalistklassen är inte särskilt snäll, inte särskilt generös, men de behöver de här sakerna om de ska få en produktiv ekonomi. Och det är inte bara kapitalisterna utan också befolkningen som drar nytta av dem.

Exemplet Korea, där dessa saker ombesörjs som en självklarhet, är ingen slump. Korea är ett av de få länder som fortfarande vidmakthåller och är beroende av en produktiv ekonomi som uppvisar tillverkning.

Men om kapitalisterna, de rika, eliterna, inte längre är beroende av en produktiv ekonomi – om de

inte tjänar pengar i alls den omfattning som de en gång gjorde på lönsamma investeringar i kapital och arbete – då är de inte beroende av att staten genomför denna funktion på traditionellt sätt.

Så det vi har sett är att kapitalisterna, de rika och politiker inte bara har varit neutrala, utan aktivt har gått mot att staten genomför dessa funktioner. Det är för att de inte vill att staten ska ”slösa bort” sina pengar på dessa funktioner, av den enkla anledningen att de inte vill betala skatt för att finansiera dem.

Under hela efterkrigsboomen hade vi ganska hyggliga nivåer på regeringens investeringar i fabriker och utrustning, alla möjliga anläggningstillgångar. Man kommer omedelbart att tänka på uppbygget av motorvägssystemet mellan delstaterna. Men det var också en imponerande tillväxt av den offentliga utbildningen, inklusive universiteten.

Det var till och med en massiv, om än strikt begränsad ökning av den statligt finansierade sjukvården, exempelvis via Medicare. Allt detta möjliggjordes av ökande regeringsinvesteringar.

Men med början omkring 1970, då den internationella överinvesteringskrisen ledde till en överkapacitet som i stor skala började dra ner profitkvoten, påbörjade statens investeringar en långdragen inbromsning. Mängden nya investeringar höll inte längre takten med hur de regeringsägda anläggningarna användes och slets ut.

Under hela efterkrigsboomen var regeringsfabrikernas och -utrustningens ålder i genomsnitt cirka 14 år – vilket innebar att staten gjorde nya investeringar tillräckligt snabbt för att kompensera avskrivningarna. Men från och med då ökade regeringskapitalets ålder stadigt och oupphörligt, och är nu i genomsnitt omkring 27 år.

Kollaps och motstånd

De statliga investeringarnas kollaps visar sig för oss på alla möjliga sätt. Som folk är medvetna om har den lett till en fördjupad kris inom infrastrukturen. Om man åker över en bro är det sannolikt att man faller ner i en flod; tågen är inte bara regelbundet försenade, utan spårar också ur.

Den högteknologiska infrastrukturen, speciellt telekommunikationer, ligger långt bakom den i Asien, där internethastigheten och mobiltelefonernas kvalitet överstiger vår egen.

Sedan är det grundläggande sjukvård, som vi knappast behöver diskutera med denna publik. Det som i stort sett är en rättighet i andra kapitalistiska länder är fortfarande ganska kontroversiellt för den amerikanska eliten, inklusive bland Demokratiska partiets kandidater till det kommande valet.

Mest framträdande är kanske den reaktionära samsynen mellan de två partierna om offentlig utbildning. Tack vare Clinton, Bush, Obama har vi – långt före Trump – sett en systematisk minskning av investeringarna av offentlig utbildning från båda partiernas sida, spridning av friskolor, privatisering och undervisningsexperiment.

I Los Angeles, där vi bor, har det drabbat oss i årtal, fram till – det får mig att gråta, det är så underbart – den senaste lärarstrejkens seger i LA, som förstås är en del av ett spektakulärt uppsving av kamp bland lärare över hela landet, från Chicago till röda stater och nu i hela Kalifornien.

SW: Det du säger har en verkligt allvarlig, om inte till och med deprimerande, innebörd. Men de högsta 1%, eller kanske 0,1%, har kunnat komma undan med detta under så lång tid eftersom det

inte har funnits något motstånd. Byrån för arbetsstatistikens senaste siffror visar att vi inte bara just har genomgått en period med den minsta mängden strejker i historisk tid. Men spektakulärt nog har det förändrats under det senaste året med revolter bland lärare och i den offentliga sektorn som fortsätter ohejdat utan tecken på att sakta in. Så vad har allt det inneburit för oss, i synnerhet under denna period av inledande motstånd?

RB: Budskapet kunde inte vara tydligare, och är verkligen allvarligt. Om folk ska få de tjänster de behöver för ett anständigt liv – om de ska få utbildning eller sjukvård eller infrastruktur eller yrkesutbildning eller pengar till en anständig pension – så måste de kämpa för det, tvinga det på en härskande klass som med eftertryck inte vill ha det.

Lärarna i Los Angeles visade vägen med sin strejk nyligen, då de förkunnade att de kämpar för det allmännas bästa, och att de bara kan få det genom att kämpa för det, mot makthavarna. För de flesta som lyssnar på detta program, betyder det att måste göra det mot landets politiska ledares vilja, inte bara mot det Republikanska partiet utan också mot det Demokratiska partiet.

Demokraterna har drivit en politik som är utformad för att skynda på fördelningen av välstånd uppåt med politiska medel, på samma sätt om än inte lika fort som republikanerna har gjort – och de har inte ens kommit överens om en nationellt stödd sjukvård.

SW: Så hur förhåller det sig till den Gröna New Deal som Alexandria Ocasio-Cortez, Bernie Sanders och så många andra har fört fram?

RB: Tidigare har regeringen stött ekonomin på försiktigast möjliga sätt, i grund och botten genom att subventionera och garantera de privata företagens vinster. Gränsen för det finns i beroendet av det som dess anhängare kallar en ”keynesiansk” politik, eller den så kallade ”syntesen mellan nyklassicism och keynesianism”.

Det kallas också efterfrågestyrning eller underfinansiering. Det innebär att de har de försiktigaste, mest marknadsanpassade medel som finns för att stöda efterfrågan. De sänker skatter, vilket innebär att de offentliga underskotten ökar, och regeringens underskott pressar ekonomin utan åtskillnad, förment för att stimulera på ett neutralt sätt och tillåta den mest lovande industrin att blomstra.

Men vi vet att det inte kommer att fungera idag. Att stimulera efterfrågan ger oss i allmänhet inte investeringar, för att inte tala om investeringar som stimulerar andra investeringar. Som vi har sett har det under denna period varit mycket svårt att investera på ett lönsamt sätt i vårt land, eller någon annanstans.

För att se ett tecken på det, så titta bara på Trumps historiska skattelättnader, som skapar allt större underskott och placerar pengar gratis i kapitalisternas och de rikas händer utan att ge få eller inga investeringar eller tillväxt.

Det som kallas keynesianism har idag ingen möjlighet att få till stånd en omvandling av ekonomin som är beroende av att det skapas nya industrier och genomdriver regleringar som är nödvändiga för att göra det till en Grön New Deal.

Så det vi behöver är – jag tror att vi måste uppmärksamma retoriken här – egentligen inte en keynesiansk politik (i vanlig mening) utan direkta statliga interventioner.

Tänk på New Deal, som vi nu förstår hade mycket mer regeringsinvesteringar än vad vi har trott,

och tänk på – ledsamt men ett bra exempel – vad som händer i krigstid – koncentrerat statligt stöd och övervakning av investeringarna, omedelbart utformade att ge ett specifikt resultat.

Vi måste med andra ord gå mot dagens privata kapitalistiska ekonomis naturliga tendens – och det innebär att vi behöver driva igenom en statlig investeringspolitik som aldrig skulle stödas på något annat sätt.